

ENTREVISTA

XAVI AYÉN
Barcelona

A l'altra banda del tel·lón, des del seu pis a Manhattan, el mític editor Robert Gottlieb (Nova York, 1931) respon. Ho ha estat tot a la capital editorial del món: ha treballat amb l'apil·lador vermell dels originals de Doris Lessing, V.S. Naipaul, John Cheever o Raymond Carver, però també els de Lauren Bacall o Bill Clinton. Ha dirigit les editorials Simon & Schuster i Knopf, i també el setmanari *The New Yorker*. I ha publicat llibres i centenars de crítiques sobre dansa, la seva segona passió. Ara publica les memòries, *Lector voraz* (Navona), en què alterna el glamur amb escenes de feina dura fins a la matinada refent llibres que després van fer història.

El més important no és el tema, diu vostè.

A les novel·les l'important és com estan escrites. Hi ha qui va a l'estada de la cantonada i t'ho descriu d'una manera que et sembla que ets al mig de l'Odissea. A les biografies o en la investigació periodística sí que és important el contingut, les revelacions. Però en literatura el tema és una excusa.

A la seva amiga Doris Lessing no li agradava que li diguessin feminista.

La Doris era com la meua germana gran. L'horroritzava aquella identificació seva amb el feminisme. Es va fer una lectura política d'*El quadern d'aurat*, i ella no hi estava gens d'acord. Era una provocadora, una lluitadora, molt tossuda. Molts dels meus autors participaven encantats amb mi en la feina d'edició, ella no m'acceptava cap correcció. Una vegada li vaig dir: "Doris, per què em demanes la meua opinió en cada novel·la si no apliques mai els meus consells?". Perquè sempre busco la teua aprovació, Bob.

Vostè treballava els textos com un obrer: tallava o refeta capítols, eliminava personatges, invertia estructures.

No sé com treballen ara els joves editors, però la meua feina consistia en això. No he deixat anar un text fins que no he estat segur que n'era la millor versió.

Però fins i tot redactava els tex-

"No deixo anar un text fins que estic segur que és la millor versió"

Robert Gottlieb, editor, que publica 'Lector voraz'

Robert Gottlieb ha dirigit Simon & Schuster, Knopf i The New Yorker

proprietaris del segell ho devien veure diferent, esclar.

Passem a Roald Dahl.

El seu comportament amb l'equip de Knopf era tan irrespectuós que ningú no volia treballar amb ell: tractava les secretàries com a serventes, els atacs de ràbia eren freqüents... Li vaig dir que era molt difícil aguantar-lo, i se'n va anar. Una estúpida, si vol, des del punt de vista econòmic, però així em va convertir en un heroi entre els companys.

"Michael Crichton no és un bon escriptor", assegura vostè.

És brillant, el millor, en el que sap fer, i té una formació científica sòlida, però no escriu bé. Les seves trames parteixen de bones idees, són atractives, meravelloses, però la realització no és bona. Sap per què? Perquè no hi ha mai una caracterització individual dels personatges: crec que és senzillament perquè no li interessa la gent. Però em sembla fantàstic que faci el que fa i que tingui èxit. El vaig conèixer quan tenia una mica més de 20 anys, anava a la facultat de Medicina de Harvard i havia publicat diverses novel·les amb pseudònim. Li vaig editar *La amenaza de Andromeda*, la primera que va signar amb el nom real. L'argument era descuidat, i els personatges, plans, però vam aconseguir, junts, aguditzar el suspens i crear un bon producte, convertint-lo en un documental novel·lat. Va estar d'acord amb les meves observacions i va ser un èxit de vendes. Vam treballar en mitja dotzena de novel·les més, i el meu últim assalt amb ell va ser el primer esborrany de *Purjurassic*. El pas dels anys no l'havia sofisticat com a escriptor, li vaig dir que havia donat un to massa juvenil al llibre i vam desistir de treballar-hi junts.

També ha editat Lauren Bacall.

La vaig entendre completament, una brillant noia jueva de Nova York -Betty Perske, es deia en realitat-. Vaig créixer en el mateix ambient que ella i, si no hagués estat per la diferència d'edat -ella era set anys més gran-, hauriem sortit junts, sens dubte. Li vaig muntar un despatx a l'editorial perquè escrigués les memòries; a casa no es podia concentrar. Deambulava per l'oficina descalça, parlant amb tot l'equip, i ens portava capses de do-

I Katharine Hepburn?

Més complicada, necessitava acòlits que l'adoressin. Egocèntrica però molt treballadora.

Bob Dylan?

Vaig editar el llibre amb les lletres de cançons. Un paio estrany, infantil, em va convidar a sopar al seu apartament, i gairebé no se sabia cordar les sabates, i encara menys omplir un xec. Sempre el vaig veure feliç. Es tracta d'un merescutíssim Nobel de Literatura. Un geni.

Explicu'ns l'estrany contracte de John le Carré.

Bé, Le Carré estava fart de sandvitxos al meu despatx i de "restaurants ètnics vulgars" que a mi m'agradaven. I perquè contractéssim la seva novel·la, va exigir una clàusula que deia que, quan ell fos a Nova York, l'havia de convidar almenys una ve-

INCIDENT

"Vaig rebutjar 'Una confabulació d'imbècils' i la mare de Toole em va acusar del seu suïcidi"

LAUREN BACALL

"Era bona; només ens vam barallar perquè no volia sortir amb Bogart a la contraportada"

SALMAN RUSHDIE

"Va dir que no hauria canviat res del llibre tot i que hagués sabut que matarien gent"

gada "a un restaurant de primer nivell", i ho vam fer.

I John Updike?

No volia cobrar bestretes! No s'havia vist mai. Quan vaig treballar amb ell ja era un gran escriptor, i jo tenia mala consciència, com si l'estiguéssim estafant, i li vaig demanar: "John, però per què no cobres avançaments?". Em va respondre: "Es que no vull que els meus fills creixin com si fossim rics".

El seu diàleg amb Salman Rushdie és xocant.

Per a mi també ho va ser. En Salman

Amb les estrelles

Robert Gottlieb va convèncer Toni Morrison (esquerra) perquè deixés la seva feina d'editora i se centrés a escriure; es va fer molt amic de Lauren Bacall (centra) i va treballar durament amb un discipol·la Bill Clinton en les memòries del president.

tos dels anuncis publicitaris, atòx avul és impensable.

Tot passava per mi, i m'agradava que fos así. A la meua empresa també hi havia gent de màrqueting, però no m'hi vaig reunir mai: no he parlat mai amb un comercial. Preferia veure llibreters o ressenyistes. La tecnologia ho ha canviat tot, però la natura de l'ofici és la mateixa.

Vostè -ehem- va rebutjar Una confabulació d'imbècils, de John Kennedy Toole.

No va ser un error. Una experiència desagradable, així sí. Jo era molt jo-

ve, ell era molt jove, la seva mare, Thelma, era monstruosa, un ésser absolutament terrorífic, em va acusar d'haver provocat el suïcidi del seu fill. Em van enviar el manuscrit el 1964, i vam estar anys parlant-ne perquè m'agradava tant la seva energia i la seva originalitat que volia ajudar-lo a convertir-lo en una cosa millor. Vaig ser molt generós amb aquell autor desconegut, però ell es va anar crispant amb el temps, la seva psique no era gaire estable i, després d'una visita inquietant que va fer per sorpresa a l'editorial, vaig

donar per acabada la nostra relació. Quan vaig rellegir *Una confabulació...*, després de l'enorme èxit, em va tranquil·litzar veure que les meves opinions d'aleshores continuaven sent certes: és una obra molt juvenil, interessant però immadura, un llibre ple d'energia, explosiu i imaginatiu, però sense polir. Em va semblar un final feliç per a tothom que l'acabés publicant la Louisiana State University Press.

Final feliç? Per a vostè?

Per a mi també, ja que no vaig publicar una cosa que no veia clara. Els

mits. Al final de la jornada, els follets mecanografiaven tota la seva producció del dia. Li podia dir el que fos i ho acceptava, però no vaig necessitar canviar-li l'estructura: ella era bona. Només ens vam barallar perquè ella no volia que sortís a la contraportada una foto seva amb Humphrey Bogart. "Es el meu llibre, no el seu!", cridava. I li vaig respondre: "Has escrit centenars de planes sobre ell; la meua feina és vendre el llibre, i ell és el recurs de venda més gran". Al final va dir: "D'acord".

va canviar completament amb la fama. Va guanyar el Booker amb *Els fills de la mitjanit* i es va transformar en una persona diferent, més exigent i menys cordial. Ens vam veure després, en plena fúria, i li vaig dir: "Esclar, si haguéssim sabut que assassinarien tota aquesta gent que professionalment ha tingut a veure amb el teu llibre *Els versos satànics*, n'hauries canviat algunes frases". Com es va posar! Es va girar furios cap a mi i va balbotejar: "Per què ho hauria hagut de fer? No és culpa meua que els matin!" ●